

Walka o Arktykę

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

komentarz

07/2024

www.csm.org.pl

Dr Maciej Gaca

Sinolog, językoznawca,
dyplomata. W latach 2015-2019
był dyrektorem generalnym
Biura Polskiego w Tajpej.
Wykładowca Instytutu Nauk
o Kulturze Wydziału
Humanistycznego Uniwersytetu
Mikołaja Kopernika w Toruniu

Arktyka, zasobna w naturalne bogactwa i strategicznie istotna ze względu na swoje położenie, staje się kluczowym obszarem zainteresowania międzynarodowego. Jej przyszłość ma ogromne implikacje dla globalnego bezpieczeństwa. W ostatnim czasie chińska stacja radiowa rozpoczęła nadawanie prognoz dotyczących warunków lodowych na trasie Północnej Drogi Morskiej (NSR), co wpisuje się w szerszą strategię Chin mającą na celu wykorzystanie północnych tras morskich jako alternatywy dla Kanału Sueskiego. To ważne także dla Polski, która powinna prowadzić aktywną politykę w tym regionie.

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

2

Stacja Tianjin Coastal Station, zarządzana przez miasto Tianjin, rozpoczęła nadawanie analiz lodowych i prognoz pogodowych dla kluczowych cieśnin wzdłuż rosyjskiego wybrzeża. Od 1 lipca do 31 października stacja nadaje codzienne biuletyny o godzinie 14:00 i 22:00 czasu pekińskiego. Ta, z pozoru mało istotna informacja prasowa jest tak naprawdę niezwykle istotnym sygnałem ujawniającym globalne aspiracje Chin w mało obecnym w publicystyce politycznej regionie Arktyki.

Północna Droga Morska

Zmiany klimatyczne powodują topnienie pokryw lodowych, co umożliwia dłuższe okresy żeglugi bez lodu. To czyni arktyczne szlaki morskie coraz bardziej atrakcyjnymi alternatywami dla globalnego handlu. Współpraca Chin i Rosji w rozwijaniu tych tras nabiera szczególnego znaczenia, zwłaszcza w kontekście rosyjskiej potrzeby eksportu większych ilości ropy i gazu do Chin, które poszukują alternatywnych tras żeglugowych, aby zmniejszyć swoją zależność od Cieśniny Malakka.

NSR skraca dystans między Europą a Azją w porównaniu do trasy przez Kanał Sueski. Rozciąga się od Murmańska w Rosji do cieśniny Beringa niedaleko Alaski, pokonując 13 000 km, podczas gdy trasy przez Kanał Sueski mają około 21 000 km. Chiny importują część swojego skroplonego gazu ziemnego z Rosji przez Arktykę, głównie za pośrednictwem projektu Yamal, zarządzanego przez rosyjską firmę energetyczną Novatek, w której udział mają China National Petroleum Corp oraz chiński Silk Road Fund.

W obliczu sankcji zachodnich, Rosja rozwija nowe korytarze transportowe łączące Azję z Europą. Arktyczna Droga Morska ma pomóc w łagodzeniu skutków sankcji i wzmocnieniu

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

3

współpracy Moskwy z azjatyckimi potęgami, takimi jak Chiny i Indie. Jednak Rosja boryka się z brakiem odpowiedniej floty, w tym specjalistycznych jednostek, takich jak lodołamacze. Szacuje się, że obecnie deficyt statków wynosi 53%, a do 2030 roku, gdy prognozowany ruch frachtowy ma wynosić od 55 do 165 milionów ton, deficyt ten może wzrosnąć do 55%. (dane za CSIS).

Chiny intensywnie inwestują w rozwój swojej floty lodołamaczy i infrastruktury naukowej w Arktyce, co budzi obawy o ich długoterminowe cele strategiczne w regionie. Na przykład w lipcu 2023 roku Rosja przetestowała transport ropy przez Ocean Arktyczny do portu Rizhao w prowincji Shandong we wschodnich Chinach, co jest częścią szerszej współpracy rosyjsko-chińskiej w tym regionie. Rosyjski gigant energetyczny Gazprom dostarczył swoje pierwsze ładunki LNG przez NSR do Chin we wrześniu ubiegłego roku.

Indie, największy nabywca rosyjskiej ropy transportowanej drogą morską, także wyraziły zainteresowanie współpracą z Moskwą w zakresie arktycznej żeglugi i współpracy gospodarczej. Tymczasem Putin liczy na szeroką współpracę z Chinami w rozwijaniu arktycznych tras żeglugowych, dostrzegając w tym potencjał do zwiększenia rosyjskiej obecności w regionie.

Ekspansjonizm Chin w Arktyce

Chińska Republika Ludowa, podobnie jak Polska, nie ma terytoriów w Arktyce, ale należy do grona obserwatorów w Radzie Arktycznej (od maja 2013 roku). Status ten pozwala Chinom uczestniczyć w pracach Rady, choć bez prawa głosu, oraz angażować się w kwestie związane z rozwojem regionu Arktyki, z czego skrzętnie korzystają odgrywając

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

4

coraz większą rolę w regionie, angażując się w działania gospodarcze, naukowe, dyplomatyczne i wojskowe. W 2017 roku chiński rząd opublikował Plan Współpracy Morskiej w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku, który uwzględnia Arktykę, podkreślając jej znaczenie w chińskiej strategii globalnego zaangażowania.

Chińska strategia w Arktyce obejmuje szereg działań mających na celu zwiększenie wpływów w regionie. Chiny zainwestowały znaczne środki w projekty infrastrukturalne, takie jak porty i rurociągi. Przykładem jest wspomniany projekt LNG na Jamale, w który zaangażowały się chińskie firmy. Chińskie inwestycje w rosyjskie porty, takie jak Arktyczny Port w Archangielsku, planowana budowa terminala do przeładunku cynku i ołowiu w Nowej Ziemi czy dyskusje na temat budowy nowej linii kolejowej i portu głębokowodnego do załadunku statków korzystających z NSR w Republice Komi stanowią kolejne przykłady. Inwestycje te nie tylko wspierają chińskie cele gospodarcze, ale również wzmacniają ich strategiczną obecność w regionie.

Równocześnie Chiny zwiększyły swoją obecność naukową w Arktyce, budując stacje badawcze, takie jak Stacja Żółta Rzeka na Svalbardzie, oraz eksploatując lodołamacze, takie jak Xuelong (Śnieżny Smok). Te działania nie tylko wspierają chińskie badania naukowe, ale również wzmacniają ich obecność operacyjną w regionie.

Chińska dyplomacja w Arktyce jest równie aktywna. Chiny starają się uzyskać większy wpływ na decyzje dotyczące Arktyki, określając region jako "wspólne dobro światowe". Taka retoryka ma na celu uzasadnienie chińskiej obecności i uczestnictwa w decyzjach politycznych, gospodarczych i środowiskowych dotyczących regionu.

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

5

Zagrożenia

Chiny mają kilka strategicznych celów w Arktyce, które mogą zagrażać interesom Europy i Polski. Po pierwsze, Pekin dąży do uzyskania kontroli nad nowymi szlakami żeglugowymi, co może przekształcić globalne szlaki handlowe i zdominować transport między Azją a Europą. Po drugie, dostęp do zasobów naturalnych Arktyki, takich jak ropa naftowa, gaz i minerały, pozwoli Chinom na dalsze wzmocnienie swojej gospodarki i wpływów geopolitycznych.

Te cele strategiczne mogą zagrażać interesom Europy i Polski, ponieważ chińska dominacja w Arktyce może prowadzić do uzależnienia Europy od chińskich szlaków handlowych i zasobów. Ponadto, zwiększona obecność Chin w regionie może destabilizować sytuację polityczną i prowadzić do napięć z innymi państwami arktycznymi.

Ekspansjonizm Chin w Arktyce niesie ze sobą liczne zagrożenia dla stabilności i bezpieczeństwa regionu. Chiny, poprzez swoje inwestycje infrastrukturalne i naukowe, starają się zdominować kluczowe szlaki żeglugowe i zasoby naturalne, co może prowadzić do napięć z innymi państwami, *de facto* arktycznymi. Dodatkowo, chińska obecność wojskowa w regionie, choć oficjalnie ograniczona, może w przyszłości stanowić poważne wyzwanie dla bezpieczeństwa międzynarodowego.

Chińskie inwestycje w rosyjskie porty arktyczne mogą dać Pekinowi strategiczny dostęp do kluczowych punktów morskich. Chiny planują również rozwijać swoją flotę lodolamaczy, co zwiększy ich zdolności operacyjne w regionie. Ponadto, chińskie działania naukowe często maskują cele wojskowe, co budzi obawy o ich prawdziwe intencje.

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

6

W kontekście agresji rosyjskiej na Ukrainę, zacieśnianie współpracy między Chinami a Rosją w Arktyce staje się jeszcze bardziej niepokojące. Chiny, poprzez wsparcie dla rosyjskich projektów arktycznych, mogą pośrednio wspierać rosyjską gospodarkę i politykę międzynarodową, co w dłuższej perspektywie może destabilizować region. Przykładem tej współpracy jest wspomniana działalność chińskiej stacji radiowej, wspierającej chińskie i rosyjskie statki handlowe.

Polskie interesy w Arktyce

Polska od lat prowadzi aktywne badania naukowe w Arktyce, korzystając z placówek takich jak stacja polarna Stanisława Siedleckiego w Hornsundzie na Svalbardzie oraz sezonowych baz badawczych prowadzonych przez polskie uniwersytety. Te działania umożliwiają Polsce badanie zmian klimatycznych, bioróżnorodności i ochrony środowiska, co jest zgodne z jej długofalową polityką ekologiczną.

Dla Polski, która jest obserwatorem w Radzie Arktycznej od 1998 roku, znaczenie Arktyki wykracza poza naukę i ochronę środowiska. Obejmuje także aspekty strategiczne i gospodarcze. Region ten, z potencjalnymi trasami żegludowymi takimi jak NSR, może znacznie skrócić czas podróży między Europą a Azją. Dla Polski, kraju o dużych ambicjach handlowych, dostęp do tych tras może zwiększyć handel i aktywności gospodarcze, czyniąc z niej ważnego gracza w rozwoju regionu.

Polska powinna podjąć konkretne działania, aby przeciwdziałać chińskim wpływom w Arktyce. Kluczowa jest współpraca z innymi państwami członkowskimi Rady Arktycznej oraz obserwatorami, takimi jak USA, Kanada i kraje nordyckie. Aktywny udział w

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

7

spotkaniach Rady Arktycznej umożliwi Polsce promowanie polityk ograniczających zewnętrzne wpływy oraz wspierających zrównoważony rozwój.

Polska powinna także zwiększyć swoje zaangażowanie naukowe w Arktyce, co wzmocni jej pozycję w Radzie Arktycznej. Istotny jest aktywny udział w grupach roboczych, takich jak Ochrona Środowiska Morskiego Arktyki (PAME) i Ochrona Bioróżnorodności Arktyki (CAFF).

Inwestycje w projekty infrastrukturalne w Arktyce, realizowane we współpracy z partnerami z UE oraz członkami Rady Arktycznej, mogą stanowić alternatywne źródła finansowania, zmniejszając atrakcyjność chińskich inwestycji.

Dodatkowo Polska powinna prowadzić kampanie edukacyjne oraz dyplomację publiczną, aby zwiększyć świadomość na temat chińskich działań w Arktyce. Promowanie zasad zarządzania, które podkreślają ochronę środowiska, prawa ludności tubylczej i współpracę międzynarodową, może pomóc w kształtowaniu polityk ograniczających jednostronne działania Chin.

Współpraca z partnerami z UE oraz aktywny udział w międzynarodowych forach mogą wspierać zrównoważony rozwój i ochronę Arktyki. W ten sposób Polska może odegrać kluczową rolę w utrzymaniu stabilności i bezpieczeństwa w regionie, ograniczając chińskie wpływy i zabezpieczając swoje strategiczne interesy. Warto przeanalizować ten potencjał również w kontekście czekającej nas prezydencji w UE w pierwszej połowie 2025 roku.

WALKA O ARKTYKĘ

CHIŃSKI EKSPANSJONIZM A POLSKIE INTERESY

Dr Maciej Gaca

8

Obecnie Polska nie posiada formalnie zatwierdzonej strategii wobec Arktyki, mimo że prace nad jej opracowaniem trwają od wielu lat. Dokumenty takie jak "*Strategy for Polish Polar Research – a concept for the years 2017–2027*" oraz "Cele i narzędzia polskiej polityki arktycznej" z 2015 roku wyznaczają cele i narzędzia polskiej polityki arktycznej. W obliczu globalnych wyzwań konieczne jest przyspieszenie tych prac i zatwierdzenie strategii.

Dr Maciej Gaca

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi problemami polityki międzynarodowej. Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata. Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów. Od 2009 r. CSM jest uznawany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzanym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych ul. Ogrody 24, 03-994 Warszawa t: +48 608 593 632

 www.twitter.com/CIR_CSM

 www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH